

Valtiovarainministeriö

Sisäministeriö

Viitteenne VN/18970/2024

Lausunto alueellisen varautumisen yhteistyön ja tilannekuvatoiminnan kehittämishankkeen raportista ja Lupa- ja valvontavirastoa koskevasta valtioneuvoston asetuksesta

Valtiovarainministeriö ja sisäministeriö pyytävät lausuntoa alueellisen varautumisen yhteistyön ja tilannekuvatoiminnan kehittämishankkeen raportista sekä Lupa- ja valvontavirastoa koskevasta valtioneuvoston asetusalunnoksesta.

Satakuntaliitto kiittää mahdollisuudesta lausua aiheesta ja esittää lausuntonaan seuraavaa.

1. Alueellisen varautumisen yhteistyön ja tilannekuvatoiminnan kehittämishankkeen raportti

Sisäministeriön ja valtiovarainministeriö asettivat alueellisen varautumisen yhteistyön ja tilannekuvatoiminnan kehittämishankkeen toimikaudelle 15.8.2024-30.8.2025, jota jatkettiin 30.11.2025 asti. Asettamispäätöksessä hankkeen tehtäviksi annettiin

- selvittää ja kuvata kuntien, kaupunkien, hyvinvointialueiden ja valtion alueellisten toimijoiden sekä kirkon ja huoltovarmuuskriittisten yritysten sekä kolmannen sektorin varautumisen nykytilanne ja vastuut,
- selvittää alueellisten yhteistyörakenteiden järjestämisen eri vaihtoehdot ja tehdä ehdotus toimintamallista ja sen ohjauksesta,
- selvittää ja kuvata tilannekuvatoiminnan nykytila, tehdä ehdotus tilannekuvatoiminnan järjestämisestä sekä
- laatia malli kriisitilanteiden alueelliseen koordinaatioon ja johtovastuisiin sekä valtion ohjauksen kehittämiseen.

Alueellisen varautumisen yhteistyön kehittämishankkeessa valmisteltu raportti on toimintaympäristön ja siihen kohdistuvien uhkakuvien nopean muuttumisen vuoksi ja näihin haasteisiin vastaamisen kannalta hyvin ajankohtainen ja tarpeellinen varautumisen kehittämiseksi. Satakuntaliitto pitää hankkeen selvitystyötä asiantuntevana ja perusteellisena, ja arvostaa hankkeen osallistavaa toteutustapaa.

Raportti esittää monipuolisesti ja kattavasti nykytila-arvioita, kehittämisvaihtoehtoja ja ehdotuksia alueellisen varautumisen yhteistyöhön. Alueellisten erityispiirteiden, alueilta tulevien syötteiden ja ennakointitoiminnan huomioon ottamista varautumisessa pidämme erittäin tervetulleena tapana tarkastella tarvittavia kehittämistoimia.

Alueellisten yhteistyörakenteiden järjestämisen vaihtoehdot, toimintamalli ja ohjaus

Satakuntaliitto kannattaa vahvasti hankkeen ehdotusta, jossa jokaisessa maakunnassa olisi yksi maakunnallisen varautumisen yhteistyöryhmä, jonka tehtävänä on yhteensovittaa eri toimijoiden varautumistoimintaa. Tämä on erityisen tärkeää sillä, maakunnissa tapahtuva alueellinen varautuminen on hyvin eri tavoin järjestettyä, osin vapaaehtoisuuteen perustuvaa ja sen kokonaiskoordinaatio puutteellista.

Ehdotuksen tavoitteena on säilyttää toimiva kulttuuri ja toimiva yhteistyö sekä huomioida alueelliset erityispiirteet, mutta samalla yhdenmukaistaa toimintaa siten, että valtakunnan, varautumisen yhteistyöalueiden ja maakuntatason rakenteissa olisi jatkossa yhtenäinen toiminnan runko ja mahdollisesti lainsäädäntöpohja. Mikäli päävastuu maakunnallisen tason yhteistyöryhmän työn järjestämisestä säädetään maakuntaliitoille, tulee tehtäviin osoittaa tarvittava rahoitus ja voimavarat. Kaikissa organisoitumisvaihtoehdoissa on olennaisen tärkeää säilyttää maakuntien liittojen yhteys alueellisiin valmiustoimikuntiin ja maakunnallisiin yhteistyöryhmiin.

Tulevien Lupa- ja valvontavirastojen (LVV) alueellisten valmiustoimikuntien toiminta-alueet muodostuvat hyvin laajoiksi, eikä alueellisia erityispiirteitä välttämättä voida kyseisessä rakenteessa ottaa riittävästi huomioon. Siksi rinnalle tarvitaan maakunnalliset varautumisen yhteistyön rakenteet ja sisällöltään yhdenmukaisemmat toimintatavat, jotka tukevat osaltaan varautumisen yhteensovittamista koko valtakunnan tasolla.

Satakuntaliitto kannattaa perusratkaisua alueellisen varautumisen yhteistyörakenteista esitetyn mallin B. mukaisesti. Esitetty malli mahdollistaa LVV-maakunta-seutukunta-kunta -tyyppisen rakenteen, joka on tällä hetkellä alueellisen varautumisen kannalta tarkoituksenmukaisin ja toteuttamiskelpoinen. Riskiarvioiden, valmiussuunnitelmien harjoitusten järjestämisen ja maakunnallisen tilannekuvan- ja ymmärryksen sekä sen välittämisen ja jalkauttamisen osalta maakunnallinen taso on kehittämisen ja toimeenpanon kannalta järkevin vaihtoehto.

Satakuntaliitto pitää tärkeänä, että ryhmän kokoonpanoa ei säädetä tarkkarajaisesti. Nykytilanne osoittaa, että ryhmien kannattaa muotoutua kuhunkin maakuntaan ja alueelle paikalliset olosuhteet ja toiminta huomioiden tarkoituksenmukaisella tavalla. Myös ryhmän puheenjohtajuus ja sihteerivelvoitteet voivat vaihdella eri maakunnissa. Satakuntaliitto kannattaa aluetason yhteistyön organisoitumista. On tärkeää, että aluetason tilannekuva muodostetaan maakuntatasolla eikä esimerkiksi valtion aluehallinnon uuden aluerakenteen mukaisesti. Esimerkiksi tällaisessa viitekehysessä toimivasta yhteistoimintaelimestä voidaan nostaa Keski-Suomen turvallisuus ja valmiustoimikunta (KSTURVA), joka toimii maakunnan alueen toimijoiden yhteistyöelimenä häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin varautumisessa. Toimikunnan valmisteleva sihteeristö on paikallisesti ja kiinteästi sidottu maakunnan turvallisuustoimijoihin.

Erityisesti kuntien kannalta merkityksellisiä ovat maakunnalliset yhteistyörakenteet, jossa alueen turvallisuustoimijat kootaan maakunnalliseen yhteistyöryhmään. Rakenteen alapuolella toimii tarvittavia pysyviä tai ad hoc ryhmiä siten kuin maakunnassa katsotaan parhaaksi. Myös kuntakentän seudullinen yhteistyö maakunnan sisällä on mahdollista organisoida tähän rakenteeseen.

Hankkeen esitys linkityksestä valmiustoimikuntiin niin, että edustus olisi jokaisesta maakunnan yhteistyöryhmästä on yhteiskunnan varautumisen kehittämisen kannalta kannatettava.

Riskiarviot, tilannekuva ja salassa pidettävä tieto

Satakuntaliitto pitää tärkeänä, että kansallinen ja alueelliset riskiarviot nähdään kokonaisuutena Varautumisen alueelliset yhteistyörakenteet tulisi suunnitella siten, että kansallinen ja alueelliset riskiarviot ovat keskeinen osa varautumisen suunnittelua, ohjausta ja harjoittelua. Uhkien arviointi sekä riskien analysointi, hallinta ja seuranta tulee olla keskeinen osa varautumisen alueellisten yhteistyörakenteiden työskentelyä.

Osana alueellisen varautumisen rakenteiden kehittämistä tulee luoda yhteiset prosessit alueelliseen tilannekuvatoimintaan. Satakuntaliitto pitää perusteltuna, että luodaan **yhdenmukaiset tilannekuvaprosessit** maakunnan tasolta valtioneuvoston tasolle LVV:n, alueellisten toimijoiden, ministeriöiden ja Huoltovarmuuskeskuksen yhteistyönä.

Sekä prosessi että tilannekuvatuote tulee kehittää alueellisista lähtökohdista - tavoitteena tuottaa hyötyä alueille, alueellisille toimijoille sekä yhteistyörakenteiden työlle. Kokonaisuus kytketään valtakunnallisen tilannekuvan kokoamiseen. Haasteena on, että tilannekuvajärjestelmän ja -tuotteen toteutukseen ei kohdenneta riittävästi resursseja. Niukkenevien rahoitusmahdollisuuksien vuoksi ehdotusten läpivieminen uhkaa jäädä vaillinaiseksi, jos esim. tietojärjestelmiä varautumistoiminnan tueksi ja tehostamiseksi ei saada käyttöön tai muutosten toteuttamiseen tarvittavaa henkilöresurssointia Lupa- ja valvontavirastossa ja alueella ei tueta riittävästi.

Toinen koetinkivi on tilannekuvan tuottamisen organisointi ja koordinointi. Koordinointi on vaikeaa, ellei osapuolilla ole yhteneväisiä mahdollisuuksia mm. turvaluokitellun ja salassa pidettävän tiedon jakamiseen. Käytännössä niiden toteuttaminen vaatii melko mittavia lainsäädäntöhankkeita (mm. tietosuojaan ja salassapitoon liittyvät kehittämistarpeet). Satakuntaliitto kannattaa hankkeen ehdotusta, että alueellisen varautumisen yhteistyöstä ja tilannekuvatoiminnasta sekä siihen liittyvästä tietojen käsittelystä säädettäisiin erillisessä omassa erityislaissa.

2. Lupa- ja valvontavirastoa koskeva asetusero

Satakuntaliitto toteaa, että asetusero ja sen 5 § on muotoiltu riittävän väljästi, jotta alueellisten valmiustoimikuntien kokoonpanossa voidaan ottaa huomioon tarvittavat alueellisissa varautumisissa mukana olevat eri toimijat ja alueen tarpeet. Tärkeää on, että muiden kuin pakollisten jäsenten nimeäminen tulisi tapahtua maakunnan toimijoiden ehdotusten pohjalta.

Kristiina Salonen
Maakuntajohtaja

Olli Luoma
Hallintojohtaja